

Vieš písať, Johanna?

Ulf Stark & Anna Höglund

Víťaz Nemeckej ceny za literatúru pre mládež

5+

VIEŠ PÍSKAŤ, JOHANNA?

Ulf Stark Anna Höglund
V preklade Jozefa Zelizňáka
VERBARIUM

VIEŠ PÍSKAŤ, JOHANNA?

Z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

Text © Ulf Stark, 1992
Illustrations © Anna Höglund, 1992
First published by Bonnier Carlsen Bokförlaget, Stockholm, Sweden
Published in the Slovak language by arrangement with
Bonnier Carlsen Bokförlaget, Stockholm, Sweden

Zo švédskeho originálu:
Ulf Stark, Anna Höglund: Kan du vissla Johanna
Bonnier Carlsen Bokförlag, Stockholm, 1992

Vydalo vydavateľstvo Verbarium, s.r.o., Bratislava, 2019
www.verbarium.sk

Preklad: Jozef Zelizňák
Zodpovedná redaktorka: Ildikó Jančo Mészáros
Jazyková redaktorka: Petra Nagyová Džerengová
Grafická úprava: Gabriel Gyenes
Tlač: Central Dabasi Nyomda Zrt.

Slovak translation © 2019
978-80-89956-83-8

www.verbarium.sk

VIEŠ PÍSKAŤ, JOHANNA?

ULF STARK
ANNA HÖGLUND

V jedno popoludnie, keď sa hojdáme s Kallem na našej podomácky vyrobenej hojdačke, poviem mu, že idem navštíviť dedka. U dedka dostanem tortu. V ten deň má totiž narodeniny.

- A ešte mi dá aj päť korún, pochválim sa Kallemu.
- Tebe dedko dáva peniaze, keď má narodeniny? začuduje sa Kalle.
- Áno, prikývnm. - Dostanem peniaze vždy, keď sa stretneme.
- Také čosi. To musí byť veľmi dobrý dedko, zamyslí sa Kalle.
- Ved' aj je, prikývnm. - A ja mu za to dám veľkú cigaru.

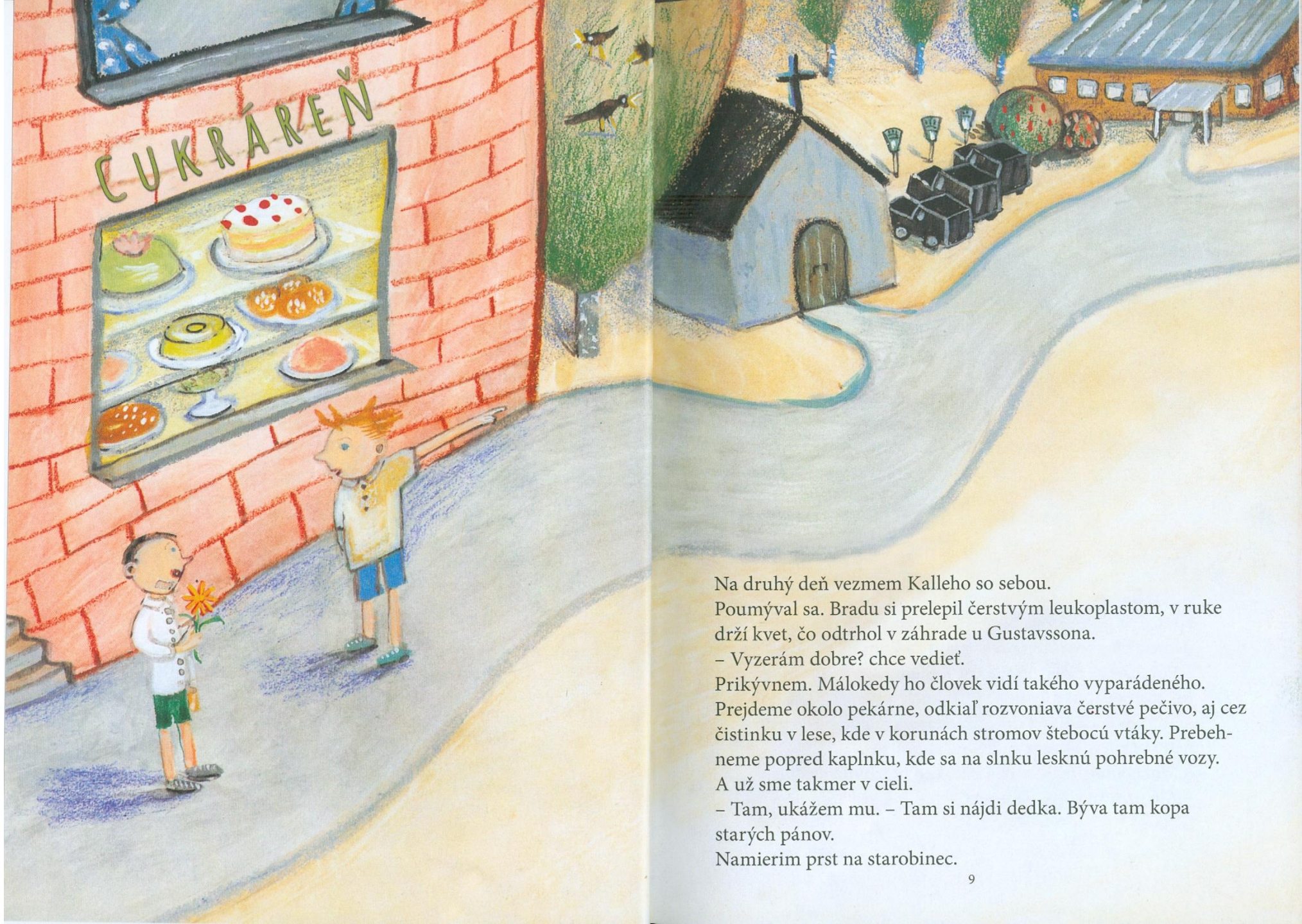

Vtedy sa Kalle túžobne zadíva k oblohe.
– Tiež by som veľmi chcel dedka, zamrmle. – Čo takí dedkovia vlastne robia?
– Hm, navaria ti horúcu čokoládu. A jedia prasacie paprčky, vysvetlím mu.
– Teraz žartuješ, však? zasmieje sa Kalle.

– Ani náhodou, ubezpečím ho. – Prasacie paprčky v huspenine. A niekedy ťa zoberú na more a lovia s tebou ryby.
– Prečo ja nemám dedka? začuduje sa Kalle.
– Neviem, odvetím. – Ale isto viem, kde by si ho mohol zohnať.
– Kde? spýta sa rýchlo Kalle.
– Zajtra uvidíš, prisľúbim mu. – Lebo teraz si musím ísť učesať vlasy a obliecť bielu košelu.
Keď zoskočím z hojdačky, Kalle tvrdo dopadne na zem a narazí si bradu.

Na druhý deň vezmem Kalleho so sebou.

Poumýval sa. Bradu si prelepil čerstvým leukoplastom, v ruke drží kvet, čo odtrhol v záhrade u Gustavssona.

– Vyzerám dobre? chce vedieť.

Prikývnem. Málokedy ho človek vidí takého vyparádeného.

Prejdeme okolo pekárne, odkiaľ rozvoniava čerstvé pečivo, aj cez čistinku v lese, kde v korunách stromov štebocú vtáky. Prebehneme popred kaplnku, kde sa na slnku lesknú pohrebné vozy.

A už sme takmer v cieľi.

– Tam, ukážem mu. – Tam si nájdí dedka. Býva tam kopa starých pánov.

Namierim prst na starobinec.

Kráčame po tmavej chodbe s obrazmi na stenách. Prejdeme až k pootvoreným dverám celkom na jej konci.
– Pozrime sa dnu, zašepkám Kallemu.
Pri stole sedí nejaký dedo v trakoch a vykladá si karty.
– Toto by mohol byť on! zašepkám Kallemu do červeného ucha. – Vyzerá poriadne staro!
– Možno áno, prikývne Kalle, keď ho chvíľu sleduje.
– Ale už som si to rozmyslel.

– Už nesmieš cúvnuť, zavrúť hlavou. – Teraz sa s ním musíš ísť zoznámiť.
Kalle poslúchne.
– Dobrý deň! pozdraví. – Dedko, máte rád prasacie paprčky?
– Čo? Čože? nechápe dedko a zvrúť sa k nám. Teraz vidieť, že má tiež prelepenú bradu. – Či jem prasacie paprčky? Nie, hrám karty sám so sebou. Ale kto si ty?
– Volám sa Karl, predstaví sa Kalle. – A prišiel som vás navštíviť. Priniesol som vám kvet.

Ukáže mu kvetinu, čo doteraz ukryval za chrptom. Je žltá a zdá sa, že jej je dosť teplo.

– Aké milé, poteší sa dedko. – Veď podte ďalej, sadnite si. Vojdeme, Kalle mu podá kvet.

– Nech sa páči, dedko môj!

Dedko sa pozerá chvíľu na kvetinu, potom na Kalleho.

Zamyslene sa poškrabe v bielych riedkych vlasoch.

– Čože? nechápe. – Ja som tvoj dedko?

– Áno, zasmeje sa Kalle. – Až teraz som za tebou prišiel. Nemohol som prísť skôr.

Vtedy dedko objíma Kalleho.

– Neuveriteľné, ako si vyrástol, začuduje sa a pretrie si hánkami oči. – Koľko máš rokov?

– Sedem, vysvetlí mu Kalle.

– Sedem, také čosi... , vzdychne si dedko. – Ja si tu tak sedím a pripadám si osamelý a zrazu sa zjavíš ty.

– To áno, prikývne Kalle.

– Ale kto je toto? kývne dedko ku mne. – Azda nie som aj tvoj dedko?

Kalle sa zasmeje tak, až človek vidí, že má vyrazené predné zuby.

– Nie, nie, chichoce sa. – To je Ulf a on už dedka má.

– Ja som Nils, podá mi dedko ruku.

Potom nám ukáže svoju izbu.

Má tam fotografiu ženy s veľkými očami, v klobúku. Na stene mu visia zlaté hodiny, na okne je vypchatý vták, na stole zasa sedí drevená soška losa.

Kaviareň v starobinci je plná starých tiet a ujev.
Usrkávame si z čokolády a prežúvame sladké pečivo, ja
rozprávam o svojom dedkovi a jeho narodeninách, až kým
nový dedko nezoberie Kalleho na ruky a nevyloží ho na stôl.
Poklepe drevenou lyžicou po obruse a všetci zrazu stíchnu.
– TOTO JE MOJE VNÚČA! zakričí hrdo. – VOLÁ SA
KARL A DNES MI DAROVAL KVETINU.
Kalle je červený ako servítka. A keď zlezie zo stola, poďíde
k nemu teta, ktorá sa volá Tora, a pozorne si ho obzrie.
– Ach, Nils, ako sa len podobáte! vydýchne.
– Áno, obaja máme na brade leukoplast, prikývne Kalle.
Teta ho už-už chce pohladkať po hlave, keď ju dedko odstrčí
paličkou.
– To je moje vnúča! zasyčí. – Ruky preč!

Napokon sa vrátíme do dedkovej izby a Kalle mu podá ruku.
– Tak, zbohom, dedko, rozlúči sa. – Bolo nám tu parádne!
– Áno, návšteva človeka poteší, súhlasí Nils.
Keď odchádzame, stojí vo dverách a hľadá za nami.
Kalle vtedy zastane.
– Dedko, ale veď sme na niečo zabudli, pleskne sa po čele.
– Aha, a na čo? nechápe dedko.
– Predsa, keď vnúča stretne svojho dedka, zvykne dostať peniaze.
Uffe dostane vždy.
– Koľko dostáva Uffe? spýta sa dedko.
– Niekedy dve koruny, myknem plecóm. – A pri výnimočných príležitostiach aj päť.
– Tak dnes dostaneš päť, prikývne dedko a vyloví z vrečka peňaženku.

Kalle je so svojim novým dedkom náramne spokojný. Celú cestu domov radostne poskakuje a vyhadzuje si mincu vysoko do vzduchu.

A na druhý deň tam chce ísť zas, hoci prší tak, že sme celí premočení.

Aj dedko vyzerá byť spokojný s Kallem.

Keď prídeme, dlho mu suší vlasy.

– Už som si myslel, že sa mi to všetko len snívало, usmieva sa.

Vtedy ho Kalle uštipne do nohy, aby dedko videl, že nespí. Potom hráme karty. Počúvame, ako na okno bubnuje dážď, a dívame sa na fotografiu tety s veľkými očami.

– To bola moja žena, vysvetlí nám dedko. – Pozvem vás na čokoládu?

– Nevie, odvetí Kalle. – Uffe chodí s dedkom na ryby.

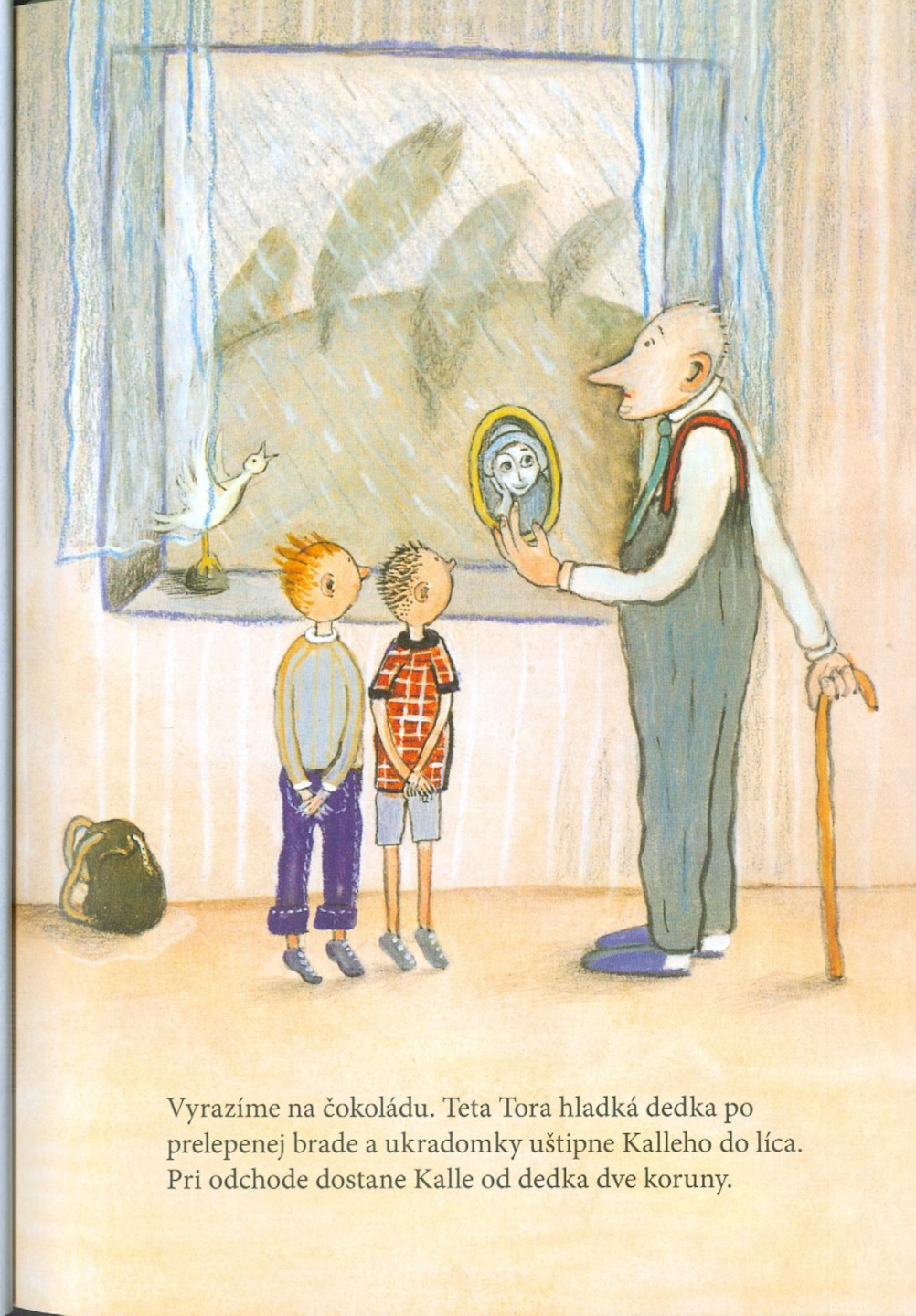
– Aha, tak, vzdychne si dedko.

Odloží fotografiu svojej ženy. Potom sa chvíľu díva na dažďové kvapky stekajúce po okne.

– To ja nemôžem, povie potichu. Nesmiem chodiť tak ďaleko. Stratil by som sa. A vôbec netuším, kde je tu more.

– Nič sa nedeje, poviem rýchlo. – Aj tak sú ryby, čo ulovíme, vždy celkom maličké.

– A sladkosti máme oveľa radšej, pridá sa Kalle.

Vyrazíme na čokoládu. Teta Tora hladká dedka po prelepenej brade a ukradomky uštipne Kalleho do líca. Pri odchode dostane Kalle od dedka dve koruny.

- Škoda tých rýb, vzdychne si dedko. - Ale vymyslím niečo iné.
- Čo také? spýta sa Kalle.
- To sa ešte nevie, mykne plecocom dedko.

Prejde niekoľko týždňov, kým na to príde.

Ale jedného dňa, keď prídeme do jeho izby, nájdeme ho sedieť v jesennom plášti.

- Chlapci moji, ide sa von! oznámi nám radostne.

Musíme mu pomôcť zaviazať si šnúrky na topánkach. A Kalle mu vezme zbalený kufrík.

Vyjdeme do parku. Tam zostane stáť a žmúri oči do slnka nad vysokým komínom.

- Takmer som už zabudol, aké to je, povie potichu.
- Čo? nechápe Kalle.
- Počujete vtáky? spýta sa dedko.
- Áno, prikývne.
- Cítite tie vône?
- Jasné, že áno, odvetí Kalle.
- Na to nikdy nezabudnite, vyzve nás dedko.

A pokračujeme ďalej. Kráčame popred rad invalidných vozíkov.
Prešmykneme sa poza chrbát tety Tory, ktorá krími vrabce.

A o chvíľu sme pri lavičke.

– Vidíte? spýta sa dedko, keď otvorí kufrík.

Začne rozkladať veci. Nožnice, nôž s červenou rukoväťou, rybárske lanko, šnúru, ihlu a drôt. Napokon vytiahne aj poslednú vec.

Šál z tenkej a lesklej látky, zdobený ružami.

– Kedysi som ho daroval manželke, prezradí nám. – Cítite, aký je hebký?

Vyskúšame, aký je hebký.

– A aký ľahký? spýta sa spokojne.

Vezmeme ho do rúk. Neváži takmer nič.

– Právý hodváb, pokračuje. – Najjemnejšia látka. Najlepšie sa hodí na stavanie šarkanov.

– Ideme stavať šarkana? vykrikuje Kalle.

Potom postavíme šarkana z konárikov okolitých kríkov. A dedko napne látku a prišije ju presne ako treba.

V korunách stromov štebojú vtáky. Aj dedko šteboce. Popiskuje si peknú melódiu, ktorá sa volá *Vieš písať, Johanna?*

– Moja manželka sa volala Johanna, prezradí nám.

Potom nám porozpráva o svojej žene, čo mala ryšavé vlasy a modrý klobúk. Kalle si vzdychne, že by tiež chcel vedieť písať. Po chvíli dedko zdvihne šarkana.

– Je hotový, vyhlási spokojne. – Čo poviete?

– Veď nemá chvost! zvolá prekvapene Kalle.

Vtedy si dedko dá dolu kravatu a pevne ju uviaže.

– Dostane moju kravatu.

Svet ešte nevidel krajšieho šarkana!

Nanešťastie, šarkan nelieta, lebo je bezvetrie. Môžeme behať odušu a vyhadzovať ho, ako vysoko len chceme.

– Pustíte si ho nabudúce, mykne plecóm dedko. Teraz si musím ísť domov oddýchnuť.

Vezme si tašku a vydá sa úplne opačným smerom.

Keď prídeme nabudúce, leží v posteli. Pri hlave má pohár s vodou a kvet, ktorému opadali listy.

– Podarilo sa vám pustiť šarkana? spýta sa.

– Nie, ešte čakáme na vietor, odvetí Kalle. – A ty tu ako pekne ležíš.

– Veru, dnes len ležím a premýšľam, odvetí dedko.

Kým premýšľa, sadneme si na kraj postele. Hľadáme na vypchatého vtáka a zlaté hodiny. Celých päť minút nepovieme nič.

– Aj ja veľmi veľa premýšľam, preruší napokon ticho Kalle.

– Aha, a nad čím? spýta sa dedko.

– Zaujímalo by ma, čo si považoval za super, keď si bol ako my. Dedko sa musí poriadne zamyslieť. Šúcha si bradu, kde má dva leukoplasty.

– Dobrá otázka, povie. – Asi kradnúť čerešne. Bolo to aj napínavé, aj chutné.

– Pre mňa by bolo najväčšmi super vedieť písať, odvetí Kalle.

Dedko ukáže Kallemu, ako sa píska. Predvedie mu, ako má vyšpúliť pery a ako držať jazyk.

– A potom len fúkni, usmeje sa. – Takto.

Zaznie melódia *Vieš písať, Johanna?* Ale keď to skúsi Kalle, ozve sa len krátky, zachrípnutý výdych.

– Nejde to, zamračí sa.

– Jasné, že to pôjde, ubezpečí ho dedko. – Musíš len trénovať. Bez toho sa ti to nepodarí. Ešte nad niečím premýšľaš?

– Áno, prečo máš vždy prelepenú bradu, prizná Kalle.

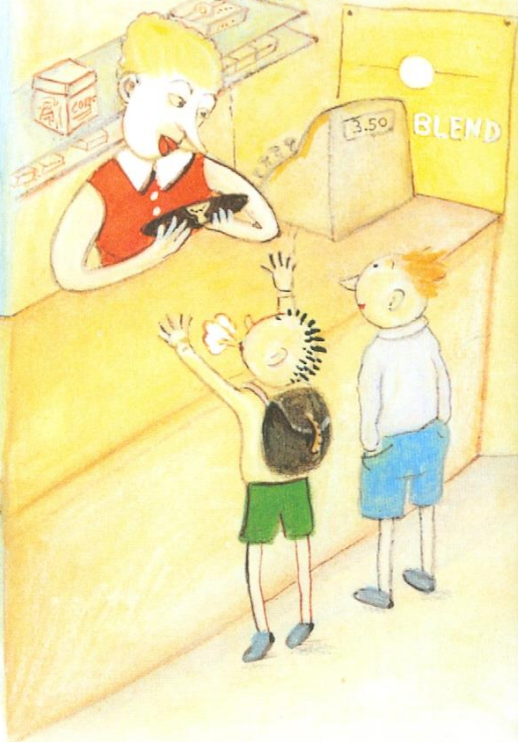
- To mám vždy, keď sa holím, odvetí a odlepí si jeden leukoplast.
 - Ruky sa mi už priveľmi trasú.
 - Tak sa nehoľ, poradí mu Kalle. - Môže ťa holiť Uffe. - Vie aj šikovne vyrezávať z dreva. A ešte jedna vec...
 - Počúvam, pozrie sa naňho dedko.
 - Kedy máš narodeniny? spýta sa Kalle. - Človek musí svojho dedka poriadne osláviť.
- Dedko sa pozrie na zlaté hodiny na stene.
- Zrejme čoskoro, odvetí.
 - Možno už najbližší piatok? spýta sa Kalle.
 - Možno, prikývne dedko.

UTOROK

STREDA

ŠTVRTOK

PIATOK

Potom zostaneme už len chvíľu. Kalleho čaká veľa práce. Potrebuje si skontrolovať svoju vreckovú baterku. Rozbije prasiatko. Nenájde v ňom veľa peňazí. A tak musíme trom susedom pokosiť trávnik a očistiť ružový záhon u Gustavssona. Po celý čas sa učí pískať. Skúša to aj v stredu cestou do obchodu s tabakom, kde kúpi najväčšiu cigaru, akú som kedy videl.

A skúša to aj vo štvrtok, keď spoločne kráčame do potravín u Timgreňa, pekárne a ešte do jedného obchodu, kde minie veľa peňazí. Áno, ešte aj v piatok, keď si balí plecniak. Fučí tak, že má okrúhle líca červené ako dve paradajky. A aj tak zo seba nevylúdi jediný tón. – Toto je naozaj ťažké, konštatuje, keď kráčame popred malú kaplnku. – To je asi najťažšia vec, čo som sa v živote nenaučil.

Kým prídeme k dedkovi, začne sa zmrákať.
Sedí na stoličke v strede izby. Obliekol si svoj
najlepší oblek a bradu má porastenú strniskom.
– Aha, tak predsa ste prišli, poteší sa. – Už som
si myslel, že ste na mňa zabudli.
– Nikdy nezabudneme, uistí ho Kalle. – VŠET-
KO NAJLEPŠIE, DEDKO!
– Veľa zdravia, Nils, pridám sa.
Zaspievame mu Veľa šťastia, zdravia.
A potom ho ideme oholiť.

Kalle mu namydľí bradu štetkou, až sa dedko podobá na
smotanovú tortu. A ja mu opatrne prechádzam britvou
po pokožke, kým nie je hladká a hebká ako hodváb.
– Hotovo, usmeje sa Kalle, keď ho vyutierame do sucha.
– Oslava sa môže začať!
– Kaviareň už zatvorili, smutne si povzdychne dedko.
– To áno, prikývnem.
– Ale čo teraz? zamyslí sa Kalle. – Dnes večer sa predsa
musíme ísť niekam najesť!

Keď prechádzame chodbou, stretieme zdravotnú sestru v bielom plášti. Zadíva sa na dedkov hnedý klobúk.
– Kam ste sa vybrali, pán Nils? spýta sa ho.
– Idem na oslavu s vnúčaťom a jeho najlepším kamarátom, usmeje sa dedko. – Dnes mám totiž narodeniny.
– To som nevedela, prizná.
– Nič sa nestalo. Veď to je tajomstvo, ubezpečí ju Kalle.
Vtedy sestrička pohladká dedka po líci.
– Všetko najlepšie! zažela mu. – Bavte sa! A dávajte pozor na jeho srdiečko, chlapci. Nie je až také dobré.
– Je najlepšie na svete, opraví ju Kalle.
Vyjdeme do parku, ktorý vonia tisícami vôňami a kde vzduchom svišťa lastovičky.
– Čo budeme robiť teraz? spýta sa dedko. – Ideme sa najesť?
– Nie, najprv sa poriadne zabavíme, odvetí Kalle.
– Áno. A bude to aj napínavé, dodám.

Ideme do záhrady u Gustavssona. V hustej tme sa nám Kalleho baterka veru zide.
– Dedko, musíš sa prikrčiť, zašepká Kalle.
– Posnažím sa, prisľúbi mu dedko.
– Nezapadni, prízvukujem mu. – Lebo Gustavsson je najhorší na svete.
Prešmykneme sa popri vlajkovom stožiaru, egreši aj okne, v ktorom sa svieti. Potom zastaneme.
– Tu! ukáže mu Kalle. – Tu to je!
Namieri svetlo na Gustavssonovu veľkú čerešňu. A tam, vysoko, rozoznávame trsy zrelých bobúľ.
– Ideme hore, navrhne Kalle.

Dedko vtedy zavrtí hlavou.

– To nejde, povie potichu.

– Jasné, že to ide, nedá sa Kalle. – Človek musí len skúšať, inak z toho nebude nič.

– A konáre rastú dosť husto, dodám.

Vtedy si dedko oprie paličku o strom.

A začne liezť. Ide to veľmi pomaly.

Roztrasenou rukou sa chytá konárov. Kúsok vylezie a zostane stáť. Nedarí sa mu dostať nohu na ďalší konár.

– Ideme naspäť? spýtam sa.

– Ani za svet! odvrkne dedko. – Len mi potlač kúsok nohu, chlapče môj!

Až napokon sedí v korune s nami.

Hojdá nohami ako malý chlapec.

– Ja som to zvládol! teší sa. – Videli ste?

– Áno, prikývne Kalle. – Uffeho dedko by sem nikdy nevyliezol.

– Veru nie, uznám.

On by to určite nezvládol.

– Dosť bolo rečí, vyhlási dedko. – Idú sa kradnúť čerešne!

Dá si z hlavy dolu klobúk. A my ho naplníme tými najväčšími a najšľavnatejšími čerešňami. Potom len ticho sedíme a spokojne mliaskame. Dívame sa na záhradu okolo nás a plujeme kôstky na zem. A dedkovi sa ani trochu nechce odísť.

- Tu si človek sedí ako v nebi, spokojne zamrmle a vyberie si z klobúka poslednú čerešňu.

S Kallem sme už na zemi, keď dedko ešte pomaly zlieza. Hrdo nám máva svojím hnedým klobúkom.

– Bože dobrý, aký parádny dedko! teší sa Kalle.

– Je super. Ale môj zasa lepšie loví ryby, poviem rýchlo.

Sledujeme, ako kladie nohu na posledný konár. A zrazu len počujeme zapraskanie, keď sa konár zlomí.

Keď k nemu dobehneme, leží celkom ticho.

– Si v poriadku, dedko? spýta sa Kalle vyplašene.

– Nič sa mi nestalo, upokojí ho dedko. – Potrebujem si len poležať.

Vtedy buchnú dvere u Gustavssona.

– Ide! vydýchne Kalle. – Musíme sa ponáhľať!

– Áno, teraz to začne byť napínavé, prikývnem.

Keď Gustavsson kráča dlhými krokmi cez trávnik, už sa skrývame za kríkom. Zastane pri čerešni. Skúma zlomený konár aj kôstky na zemi. – LEN POČKAJTE! vykrične. – LEN VY POČKAJTE, KEĎ VÁS CHYTÍM, SOPLIACI!

Vtedy sa dedko rozchichoce.

Chichoce sa tak, že mu Kalle musí zakrývať ústa.

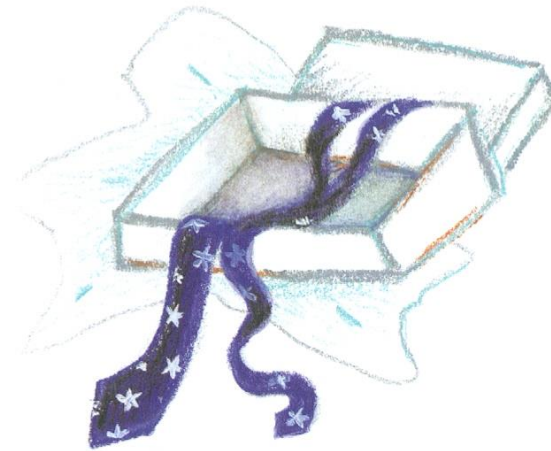
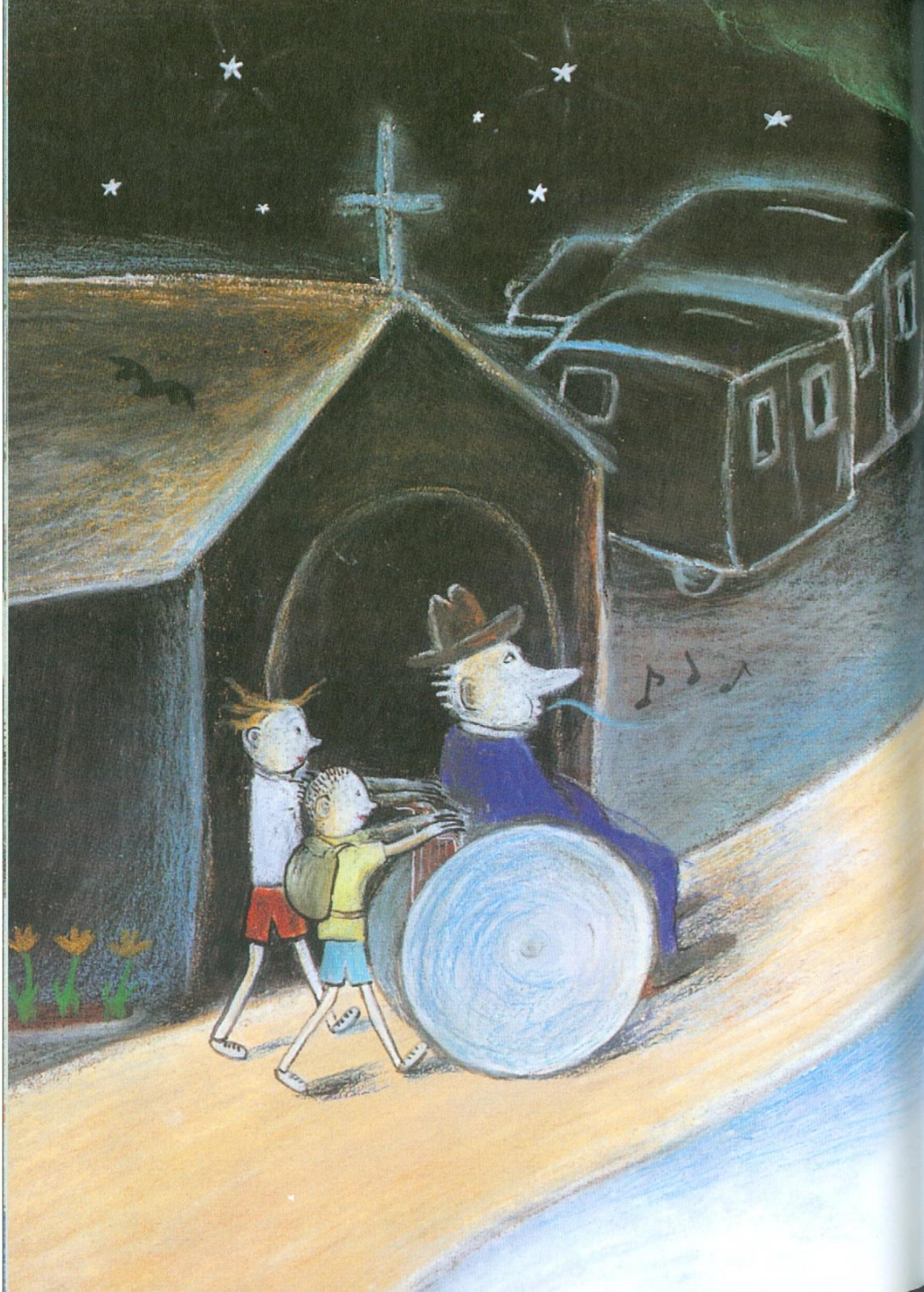
Chichoce sa, aj keď Gustavsson mávne rukou a my môžeme pokračovať v našej oslave.

Dorazíme na čistinku za kaplnkou.
Kalle vyťahne z plecniaka všetko, čo priniesol.
Termosku s bielou kávou. Koláče z pekárne. Prasacie paprčky
v huspenine, čo sme kúpili u starého Timgrena.

Rozostaví okolo nás sviečky a všetky ich zapáli.
– Nech sa páči. Dobrú chuť.
A dedko hltá koláče a pije kávu, kým sa hviezdy zjavujú na nebi
ako krásne kvety. Spýta sa nás, či sme si už púšťali šarkana.
A my mu vysvetlíme, že ešte nefúkalo. Napokon si utrie ústa.
– A teraz trochu prasacích paprčiek? ponúkne ho Kalle.
Dedko sa zadíva na slizké hrudky.
– Sú v huspenine, vysvetlím mu. – Môj dedko ich veľmi ľúbi.
– Ja však nie, odvetí dedko.
– V našej rodine ich neľúbi zrejme nikto, prikývne Kalle. – Ale
cigaru si dáš, že?
– Áno, cigary mám veľmi rád, prikývne dedko.
Vyťahneme cigaru. A dedko si ju zapáli a vyfúkne k nebu
malý obláčik dymu.
– Cigara je od nás oboch, vysvetlí mu Kalle. – Ale toto je len
odo mňa.

Podá mu balíček zabalený v ozdobnom papieri a previazaný šnúrkou. Keď ho dedko odbalí, nájde v ňom kravatu.

– Z pravého hodvábu, vysvetlí mu Kalle. Preto bola taká ukrutne drahá.

Dedko sa zadíva na kravatu. Dlhو nepovie nič. Len sa snaží kašľom uvoľniť stiahnuté hrdlo.

– Že mne bolo dopriať také vnúča, povie potichu.

– Áno. A že mne bol dopriaty taký dedko, prikývne Kalle.

Cestou domov dedko nevládze kráčať. Zbehnem po vozík do starobinca. V ňom si potom sedí a popiskuje, keď ho tlačíme popred kaplnku.

– Tak čo, už si sa naučil písať? spýta sa Kalleho.

– No, ešte nie úplne, zaváha Kalle.

– Keď sa nabudúce uvidíme, chcem ťa počuť písať, poznamená dedko.

– To ti sľubujem, prikývne Kalle.

Od toho večera prejde veľa dní, kým opäť stretnem Kalleho. Jedno popoludnie ho však objavím za stromom, ako sedí a špúli pery.
– Nepôjdeme navštíviť tvojho dedka? navrhnem.
– Nie, nie, najprv sa musím naučiť písať, odvetí.
Potom naduje líca. A ja sa poberiem svojou cestou, lebo pochopím, že chce v pokoji cvičiť.
Prejde veľa týždňov.

Jedného dňa, keď sa vzduch ochladil a listy na Gustavssonovej čerešni zožltli, zjaví sa Kalle. Má unavené ale šťastné oči a spokojne ma šťuchá do brucha.

– Môžeme ísť za dedkom, oznámi mi hrdo.

Beží celou cestou.

Beží až k dedkovým dverám.

– Som tu! vykrikuje, len čo otvorí dvere.

No keď nazrieme do izby, dedko tam nie je.

Ani zlaté hodiny, ani vypchatý vták, ani fotografia tety s modrým klobúkom.

Postel je ustlaná. A izba vonia mydlom.

– Zvláštne, zamračím sa. – Možno je v parku.

V parku počujeme spievať vtáky. Cítíme všetky vône. Ale dedka nevidíme. A tak pokračujeme do kaviarne.

Tam si nás všimne teta Tora.

– Dáte si čokoládu, chlapci? spýta sa.

– Nie, odvetí Kalle. – Hľadáme dedka.

Teta vstane. Utrie si ústa servítkou. Potom položí Kallemu ruku na plece.

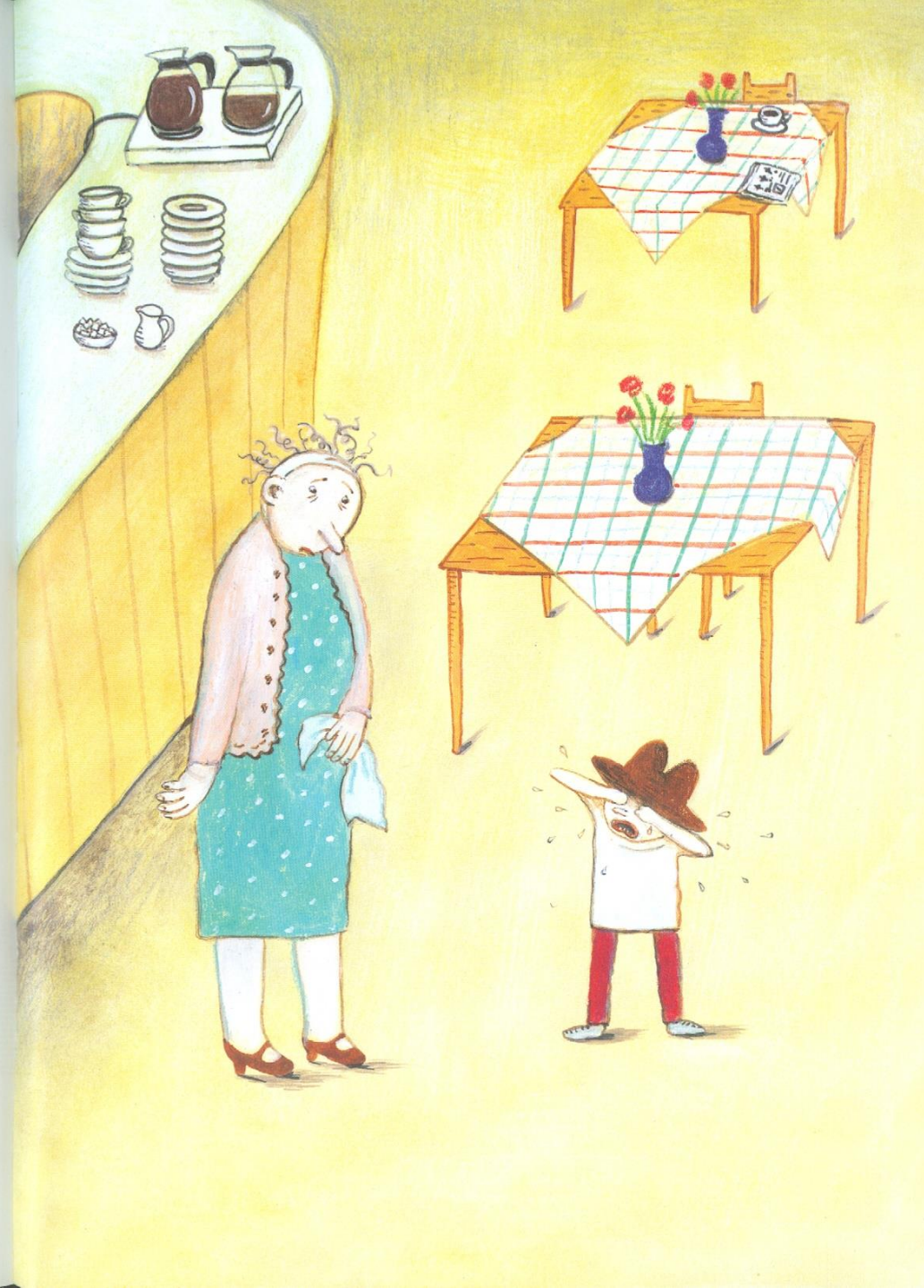
– Toho už niet, povie. – Opustil nás.

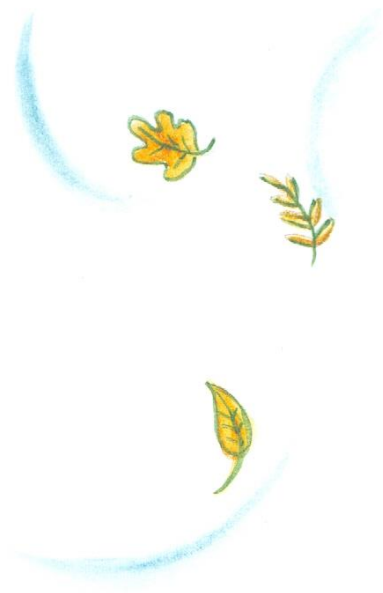
– Asi zablúdil, prikývne Kalle. – To sa mu stáva často.

Tora objíme Kallemu okolo krku. Potom mu vysvetlí, že jeho dedko je už v nebi. V sobotu s ním bude rozlúčka v kaplnke. Kalle sa tak nahnevá, až mu do očí vstúpia slzy. Vytrhne sa tete z náručia.

– A ja som sa preňho naučil písať! vzlykne.

Celou cestou domov nepovie ani slovo. Len mlčky odkopne pár kamienkov.

V tú sobotu fúka ako opreteky. Keď ku mne príde Kalle, stro-
my šuštia a vysoko na oblohe sa prehánajú biele mraky.
Obliekol si pestrofarebné tričko a krátke vlasy si učesal vodou.
– Ideme sa rozlúčiť s dedkom, povie.
Najprv sa však zastavíme v záhrade u Gustavssona a odtrh-
neme mu najkrajšiu ružu.

Pred kaplnkou stojí pohrebné auto. Vnútri sa už začal obrad. Nejaký starý pán hrá na organ. A v lavici sedí teta Tora v čiernych šatách. Vedľa nej zdravotná sestra a ešte pár ľudí. Všetci hľadia na bielu rakvu v strede miestnosti.

– Sadneme si sem, navrhne Kalle. – Odtiaľto dobre uvidíme.

Vyberie si lavicu najbližšie pri dverách.

Keď hudba dohrá, príde farár a prednesie príhovor. Je dosť krátky.

– Nils bol veselý muž, začne. – Najmä na sklonku života. Všetci sme ho mali radi. A tak sa nemusel cítiť sám, hoci nemal príbuzných.

Vtedy sa Kalle prihlási. Máva rukou, kým si ho nevšimnú.

– Bol to predsa môj dedko, povie nahlas.

Potom sa kladú kvety na rakvu. Kalle a ja kráčame mlčky. Uklo-níme sa. A Kalle položí ružu od Gustavssona na samý vrch.

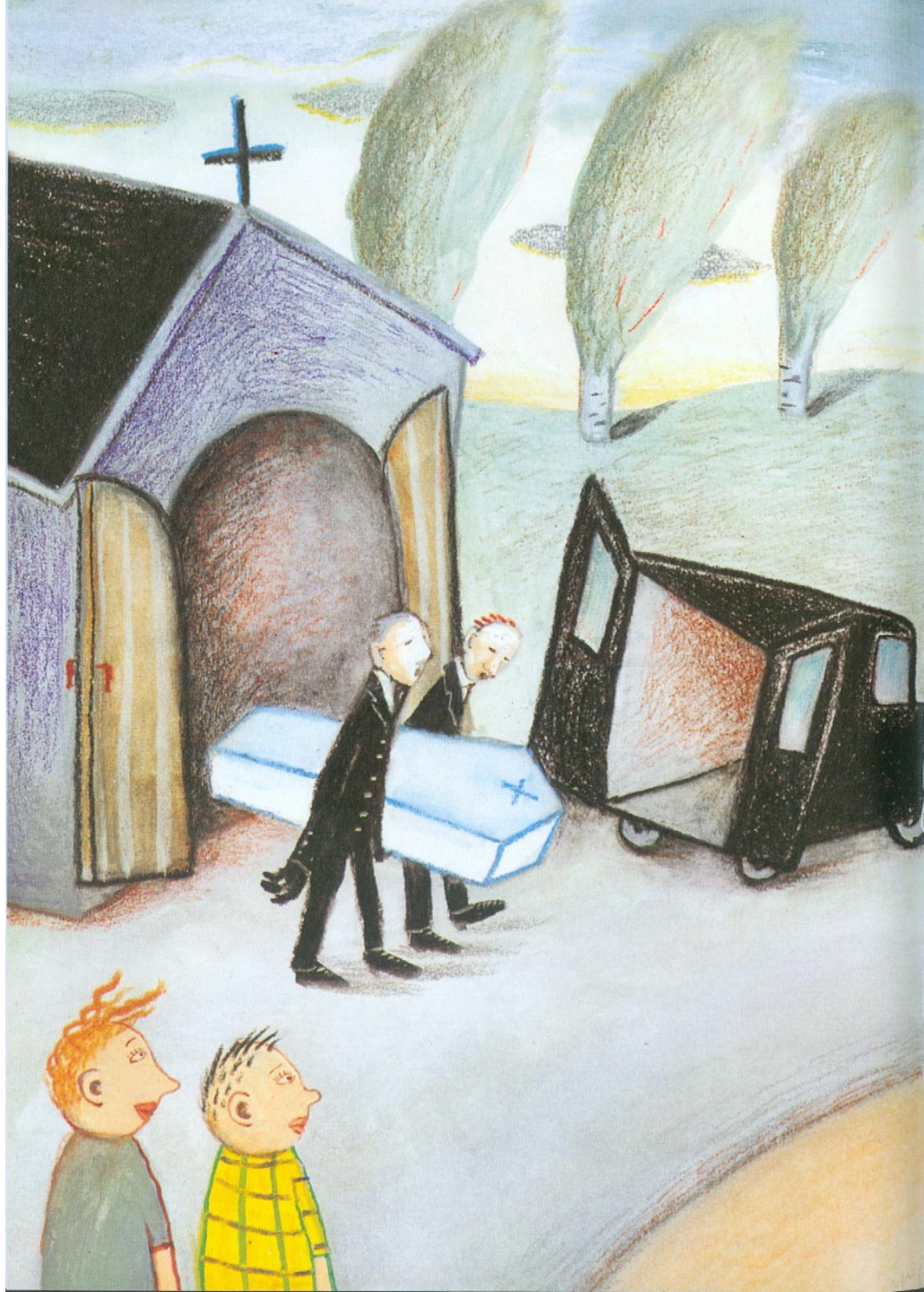
Nehybne stojí, hoci ho ťahám za rukáv.

– Teraz zapískam! vyhlási. – Počúvaj!

Zahvízda tak, že sa to ozýva v celej kaplnke.

Píska melódiu pesničky *Vieš písať, Johanna?*

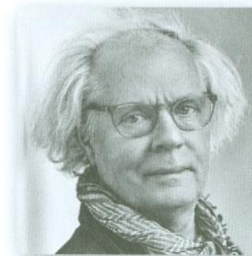

- Ako som písal? spýta sa, keď vyjdeme von.
 - Nádherne, pochválím ho. - Môžeš byť spokojný.
 - Veď aj som, prikývne Kalle.
- Stojíme vo vetre a sledujeme, ako muži v čiernych rukaviciach prenášajú rakvu do auta.
- Bolo nám spolu parádne, povie Kalle.
- Auto vyrazí. Obaja mu mávame, až kým nezmizne za zákrutou.
- Čo ideme robiť? spýtam sa.
 - Ideme vyskúšať šarkana, vyhlási Kalle. - Lebo dnes fúka.

O autorovi:

Ulf Stark (12. 4. 1944 - 13. 6. 2017) švédsky spisovateľ a scenárista, autor takmer 100 kníh pre deti a dospelých, ktoré preložili do viac ako 25-tich jazykov. Bol členom Švédskej akadémie pre detské knihy a za svoju tvorbu získal mnoho ocenení. V jeho tvorbe sa striedajú neuveriteľne vážne i vtipné, obyčajné i impresívne témy, a to všetko s radostným nedostatkom rešpektu. Jeho knihy asi najviac charakterizujú slová humor a odvaha čeliť životu. Kniha *Keď mi ocko ukázal vesmír* bola nominovaná na cenu Najlepšia obrázková medzinárodná kniha roka Kirkus, a to určite aj vďaka nesmierne vydareným ilustráciám Evy Eriksson, nositeľky Ceny Astrid Lindgrenovej (u nás známej najmä zo seriálu *Môj šťastný život*).

O ilustrátorke:

Anna Höglund je považovaná za jednu z najvýznamnejších švédskych autoriek a ilustrátoriek, hoci nemá žiadne formálne odborné vzdelanie. Rozhodla sa však, že sa bude živiť písaním a kreslením kníh, a aj keď na začiatku to bolo ťažké, neupustila od toho ani na krok a urobila veľmi dobre. Od debutu v roku 1982 jej vyšlo viac ako 20 kníh, z ktorých mnohé jej priniesli významné ocenenia a boli preložené do viacerých jazykov. Spolu s Ulfom Starkom získala v roku 1995 Nemeckú cenu za literatúru pre mládež za knihu „Vieš písať, Johanna?“ a hneď nasledujúci rok obdržala tú istú cenu za jej vlastnú knihu „Cesta, ktorou som nikdy nešiel“. Anna považuje obrázkovú knižku za spôsob jedinečnej umeleckej výpovede a fakt, že je určená pre deti, vôbec nepovažuje za niečo menejcenné, skôr naopak. Je šťastná, keď vie, že jej knižky čítajú čitatelia rôzneho veku a z rôznych krajín, pretože komunikáciu prostredníctvom ilustrácií považuje za univerzálnu. Porota Bologna Ragazzi Award ako aj ceny Astrid Lindgren jej udelili v roku 2016 ocenenie, ktoré zdôvodnili takto: Anna Höglund vie písať a ilustrovať spôsobom, ktorý je zároveň poetický a precízny; svojský a krásny; súčasný aj nadčasový, a jej tvorba zasahuje rovnako mladých ako aj starších čitateľov.

O prekladateľovi:

Jozef Zelizňák prekladá už 20 rokov romány aj detské knihy zo švédčiny, nórčiny, nemčiny a dánčiny. Jeho lásku ku Škandinávii už v útlom veku prebudila Pippi Dlhá pančucha a dnes sa snaží odkaz krásnych severských detských kníh odovzdávať ďalej. Aj svojej trojročnej dcérke Lujze.

